

Hof van beroep te Antwerpen

eerste kamer

4 november 1999

Rep. 6892
zitting 4 november 1999

Het hof van beroep, zitting houdend te Antwerpen, eerste kamer, rechtdoende in burgerlijke zaken, heeft volgend arrest gewezen:

inzake: 1999/AR/2890 - 1999/AR/2891 - 1999/AR/2892

zaak 1999/AR/2890

1. Brusselmans, Herman, schrijver, wonende te 9000 Gent,
2. Uitgeverij Prometheus N.V. naar Nederlands recht, met maatschappelijke zetel gevestigd te Amsterdam, Herengracht 406 eisers op derdenverzet tegen een arrest uitgesproken op 29 oktober 1999 door de eerste kamer van het hof van beroep te Antwerpen inzake 1999/EV/74 vertegenwoordigd door Mtr. E. Van der Musschele, advocaat te 2018 Antwerpen, Justitiestraat 18 a

tegen

Demeulemeester An, modeontwerpster, wonende te 2980 Kapellen, verweerster op derdenverzet vertegenwoordigd door Meester M. Beusaert en Meester I. Van Overloop

zaak 1999/AR/2891

Standaard Boekhandel NV
eiseres op derdenverzet tegen een arrest uitgesproken op 29 oktober 1999 vertegenwoordigd door Meester J.A. Vercraeye

tegen

Demeulemeester An

zaak 1999/AR/2892

1. Standaard uitgeverij
 2. Libridis NV
- vertegenwoordigd door Meester M. De Riddere

tegen

Demeulemeester An

Gelet op het arrest van deze kamer de dato 29 oktober 1999 in de zaak 1999/EV/74 waarbij het hoger beroep van partij Demeulemeester ontvankelijk en deels gegrond verklaard werd;

Gelet op de dagvaardingen in derdenverzet de dato 2 november 1999 waarmee de zaak regelmatig en op ontvankelijke wijze opnieuw aanhangig werd voor de buitengewone zitting van de eerste kamer van dit hof de dato 3 november 1999;

Gelet op de beschikking van de wnd Eerste Voorzitter van dit hof de dato 2 november 1999 waarmee de eisers op derdenverzet gemachtigd werden de termijn van de dagvaarding te verkorten;

Gelet op de beschikking van de wnd Eerste Voorzitter van dit hof de dato 2 november 1999 waarbij de behandeling van de zaak wordt toegewezen aan de eerste kamer in buitengewone zitting zetelend;

Overwegende dat de zaken gekend onder rolnummers 1999/AR/2890, 1999/AR/2891 en 1999/AR/2892 nauw samenhangend en verknocht zijn en derhalve met het oog op een goede rechtsbedeling dienen te worden samengevoegd;

De bevoegdheid

Overwegende dat naar artikel 584 Ger.W. de kort gedingrechter in alle gevallen die hij spoedeisend acht bevoegd is om voorlopige maatregelen te treffen;

Overwegende dat de gevraagde voorlopige maatregelen te dezen kaderen in die bevoegdheid en geenszins afbreuk doen aan de rechten van partijen ten gronde;

Overwegende dat de kort gedingrechter immers de nodige maatregelen kan nemen om een einde te stellen aan schadeverwekkende feitelijkheden teneinde de schending van een ernstig bedreigd recht te voorkomen;

Hoogdringendheid

Overwegende dat hoogdringendheid aanwezig is telkens een onmiddellijke beslissing wenselijk is om schade van een bepaalde omvang dan wel ernstige ongemakken te voorkomen;

Overwegende dat eisers op derdenverzet tevergeefs een gebrek aan hoogdringendheid willen doen afleiden uit het feit dat het boek 'Uitgeverij Guggenheim' reeds sedert 17 september 1999 op de markt zou zijn;

Dat het redelijk en aannemelijk voorkomt dat partij Demeulemeester slechts korte tijd voor het instellen van de procedure op eenzijdig verzoekschrift kennis kreeg van de inhoud van het boek en meer bepaald van de gewraakte passages;

Dat met het oog op de ongetwijfeld bijzondere publiciteit van het boek op de nakende boekenbeurs en verdere verkoop en verspreiding, zij zo vlug mogelijk de haar noodzakelijk geachte procedure heeft ingesteld en haar geen stilzitten en/of lijdzaam toezien kan worden verweten;

Dat het enkele feit dat er reeds schade is geschied geenszins belet dat er toch nog hoogdringendheid bestaat om onmiddellijke maatregelen te nemen teneinde de bestendiging van de schadeverwekking en/of de vermeerdering van de omvang van de schade te voorkomen;

Dat immers uit de lijst van afnames door boekhandels en andere verdelers (stuk 2a van farde 0 van het dossier van eisers op derdenverzet Brusselmans en Prometheus) niet kan worden afgeleid dat al die boeken reeds aan de lezer zouden verkocht zijn;

Dat juist de bedoeling van de boekenbeurs er onder meer in bestaat de lezer door publiciteit rond het boek (o.a. handtekeningssessies, interviews met de auteurs, publiciteit via media) tot aankoop ervan aan te zetten;

Dat verdere schade derhalve niet uitgesloten is en hoogdringendheid bestond en nog steeds bestaat;

Volstreekte noodzakelijkheid

Overwegende dat de gevolgde procedure op eenzijdig verzoekschrift in de huidige concrete omstandigheden, zoals reeds geschetst, op het ogenblik van de rechtsingang volstrekt noodzakelijk kan worden geacht om grotere verspreiding van het boek ingevolge de bekendmaking en publiciteit op of naar aanleiding van de boekenbeurs en derhalve grotere schade te voorkomen, wat met een tegensprekelijke procedure onmogelijk kon worden bereikt;

Dat de huidige, achteraf ontstane commotie en publiciteit rond deze zaak, niet aan partij Demeulemeester kan worden toegeschreven;

Dat een tegensprekelijke procedure ongetwijfeld ook grote mediabelangstelling had veroorzaakt met als onmiddellijk gevolg een grotere verkoop van het boek waarbij op dat ogenblik nog geen beschermingsmaatregelen konden aanwezig zijn waardoor de schade in grote mate zou zijn toegenomen;

Overwegende dat de gevraagde maatregelen geenszins reeds nutteloos zouden zijn geworden;

Belang en hoedanigheid

Overwegende dat het hof in het kader van een kort gedingprocedure slechts een

marginaal toetsingsrecht heeft wat betreft belang en hoedanigheid van de partijen;

Overwegende dat een persoonlijk moreel belang in hoofde van partij Demeulemeester afdoende aangetoond is en volstaat;

Overwegende dat nu partij Demeulemeester met naam en toenaam en volledig gesitueerd in haar beroepsleven in het boek wordt geciteerd, zij alleszins een persoonlijk belang en hoedanigheid heeft om de huidige procedure in te stellen;

Overwegende dat het feit dat ook andere bestaande personen ('BV's') in het boek gehemeld zouden zijn geworden die dan niet of op een andere wijze zouden gereageerd hebben dan partij Demeulemeester, niet relevant is;

Onontvankelijkheid ten aanzien van uitgever, verspreider en verkoper

Overwegende dat huidige procedure niet ten gronde is maar enkel strekt tot het nemen van voorlopige maatregelen; dat slechts prima facie kennis genomen worden van de grond van de zaak zonder daaraan afbreuk te kunnen doen;

Overwegende dat de vraag naar de individuele successieve verantwoordelijkheid van de eisers op verzet op dit ogenblik niet aan de orde is;

Dat het aannemelijk is dat de vordering niet kon gericht worden tegen elke individuele boekhandel maar dat daaruit geen onontvankelijkheid ten aanzien van de inzake zijnde partijen kan worden afgeleid;

Beoordeling van de gevraagde maatregelen

Overwegende dat zoals reeds gezegd de kort gedingrechter slechts prima facie kennis neemt van de grond van de zaak zonder zich ten gronde uit te spreken of de bodemrechter te binden;

Overwegende dat partij Demeulemeester ontegensprekelijk recht heeft op de bescherming van haar persoonlijke levenssfeer gewaarborgd door artikel 22 G.W. in samenhang met artikel 8 E.V.R.M.;

Overwegende dat het recht op vrije meningsuiting, zoals voorzien in artikel 25 G.W. en 10, lid 1 aan bepaalde formaliteiten, voorwaarden, beperkingen of sancties die in een democratische samenleving nodig zijn o.m. ter bescherming van de goede naam of de rechten van anderen;

Overwegende dat derhalve de rechter, wanneer hem gevraagd wordt sancties te nemen tegen een bepaald misbruik van de vrijheid van meningsuiting begaan ten aanzien van anderen naar een rechtvaardig evenwicht moet streven tussen het belang van de expressievrijheid en de daarop van toepassing zijnde beperkingsgronden als aangewezen in artikel 10, lid 2 E.V.R.M.;

Overwegende dat een prima facie ongebreidelde belediging van mensen in hun privé-

leven en omtrent hun persoon niet kadert in artikel 25 G.W. en niet dient getolereerd te worden;

Dat de literaire vorm waaronder het boek geproduceerd wordt irrelevant is gezien partij Demeulemeester geen fictief personage is doch een bestaande persoon met volledige identiteit in haar beroepswereld vernoemd;

Dat de auteur Brusselmans trouwens toegeeft ter gelegenheid van interviews dat al hetgeen hij geschreven heeft over partij Demeulemeester waar is (zie P.V. gerechtsdeurwaarder Lemouche pl.v.v. Frederix te Antwerpen, Britselei 94, stuk 7 dossier partij Demeulemeester).

Dat prima facie oordelend hetgeen terzake in de gewraakte passages over partij Demeulemeester wordt geschreven als zwaar beledigend, kwetsend, vernietigend en totaal denigrerend ten overstaan van de persoon van partij Demeulemeester kan aanzien worden;

Dat de vraag kan gesteld worden of een auteur onder het mom van vrije meningsuiting recht heeft de persoonlijke integriteit en de persoonlijke levenssfeer van een individu op dergelijke wijze onnodig publiek te krenken en door het slijk te trekken;

Dat prima facie te dezen de grens van het maatschappelijk toelaatbare overschreden lijkt en in een democratische samenleving niet kan worden geduld;

Overwegende dat derhalve het recht op vrije meningsuiting van de auteur in dit geval moet wijken voor de bescherming van het privé-leven van partij Demeulemeester en dat derhalve de publicatie van vermelde gewraakte passages een misbruik van het recht op vrije meningsuiting zou uitmaken;

Overwegende dat ter vrijwaring van de grondrechten van partij Demeulemeester dan ook moet voorzien worden in louter bewarende voorlopige maatregelen, in afwachting van een uitspraak ten gronde;

Dat deze voorlopige maatregelen geenszins het karakter hebben van een verboden censuur naar artikel 25 G.W. nu de regels van artikelen 8 en 10.2 van het E.V.R.M. rechtstreekse werking hebben en primauteit op de interne rechtsregels;

Dat het geenszins een preventieve maatregel van censuur uitmaakt nu het boek reeds gedrukt en verspreid was en de maatregelen zich niet uitstrekken tot de reeds verkochte exemplaren doch slechts louter conservatoir bedoeld zijn om verdere verergering van de schade te voorkomen;

Dat derhalve de hierna bepaalde maatregelen zich opdringen;

Overwegende dat partij Demeulemeester terecht stelt dat in principe de gevraagde maatregelen tegen alle verzet doende partijen zouden moeten worden uitgesproken als meest efficiënte maatregel tegen verdere verspreiding;

Overwegende evenwel dat uit de stukken 2 a, 3 en 3a van het dossier van eisers op derdenverzet Brusselmans en NV Uitgeverij Prometheus, niet tegengesproken door partij Demeulemeester, zou kunnen worden afgeleid dat reeds een groot aantal boeken verdeeld en verkocht zijn aan individuele boekenwinkels (o.m. FNAC, CLUB) en grootdistributeurs (o.m. MAXI GB, MAKRO).

Dat dezen niet in zake betrokken zijn noch dat maatregelen tegen hen gevraagd zijn;

Dat uit vermelde stukken blijkt dat de huidige verzetdoende partijen mogelijk geen zeggenschap meer kunnen uitoefenen op die verkochte boeken;

Dat evenmin kan worden geraakt aan de boeken die reeds verkocht zijn aan de individuele lezers;

Dat het bevel tot terugtrekking van alle reeds in de handel zijnde boeken dan ook dient beperkt te worden tot die toonaangevende gevallen waar de eisers op verzet, behoudens de auteur zelf (zie hierna), zeggenschap over de boeken behouden hebben (bv. Loutere terbeschikkingstelling met het oog op verdere verkoop met recht op terugname); dat zeker voor NV Standaard Boekhandel dit het geval moet zijn voor haar eigen boekenwinkels;

Dat aannemelijk is dat de auteur geen zeggenschap heeft op de verspreiding en verdeling van zijn boeken en de gevorderde maatregel tot terugtrekking dan ook niet voor hem kan gelden;

Dat voor gebeurlijke terugtrekking aan de eisers op verzet een redelijke termijn dient gegeven; dat binnen de 12 uur na de betekening van dit arrest zoals gevraagd door partij Demeulemeester evenwel niet realistisch is en deze termijn dient bepaald op 14 dagen vanaf de betekening;

Dat het bedrag van de respectieve dwangsommen in alle redelijkheid dient behouden op 10.000,- fr.;

Dat de weergave van de gewraakte passages in welke publicatie dan ook, enkel verboden wordt in hoofde van de eisers in derdenverzet voor zover zij daartoe zelf rechtstreeks aanzet hebben gegeven en/of verantwoordelijk kunnen gesteld worden;

Dat de tentoonstelling of te koop aanbieding op welke plaats ook niet door de eisers in derdenverzet kan worden verhinderd behoudens op de plaatsen waarover zij zeggenschap hebben (bv. hun eigen stand op de boekenbeurs, in de boekenwinkels van Standaard Boekhandel N.V., hun depots, magazijnen, bureaus...);

Overwegende dat de derdenverzetten in die mate gegrond zijn en de bij arrest d.d. 29 oktober 1999 opgelegde maatregelen in vermelde mate dienen gewijzigd;

OM DIE REDENEN

HET HOF

na beraad,
recht doende op tegenspraak;

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Verklaart de derdenverzetten d.d. 2 november 1999 in zake 1999/AR/2890,
1999/AR/2891 en 1999/AR/2892 ontvankelijk;

Voegt de zaken 1999/AR/2890, 1999/AR/2891 en 1999/AR/2892 samen;

Verklaart deze derdenverzetten gegrond in volgende mate:

Bevestigt het arrest van deze kamer van het hof dd. 29 oktober 1999 mits volgende wijzigingen:

Legt voorlopig verbod op aan:

1. de heer Herman Brusselmans, schrijver, geboren op 9 oktober 1957, wonende te 9000 Gent aan de Sint-Kwintensberg 45.
 2. de naamloze vennootschap naar het recht van het Koninkrijk Nederland Uitgeverij PROMETHEUS, met zetel gevestigd te Nederland Amsterdam, aan de Herengracht 406, doch met exploitatiezetel gevestigd te 9100 Sint-Niklaas in het industriepark Noord 5 A.
 3. de naamloze vennootschap LIBRIDIS, met maatschappelijke zetel gevestigd te 9100 Sint-Niklaas in het industriepark Noord 5 A en ingeschreven in het Handelsregister te Sint-Niklaas onder nummer 45.342.
 4. de naamloze vennootschap STANDAARD UITGEVERIJ, met maatschappelijke zetel gevestigd te 2000 Antwerpen aan de Belgiëlei 147 A en ingeschreven in het Handelsregister te Antwerpen onder nummer 255.515.
 5. de naamloze vennootschap STANDAARD BOEKHANDEL met maatschappelijke zetel gevestigd te 9100 Sint-Niklaas, in het Industriepark Noord 28 A en ingeschreven in het Handelsregister te Sint-Niklaas onder het nummer 43.552.
- om vanaf de betekening van dit arrest het boek 'Uitgeverij GUGGENHEIMER' van de auteur Herman Brusselmans, in huidige vorm, met de gewraakte passages met betrekking tot partij Demeulemeester: op pagina 42

'Het wijf dat die vodden van snit en naad heeft voorzien zouden ze standrechtelijk moeten fusilleren. Hoe heet ze ook weer?
Godverdomme, dat haar naam mij ontsnapt, hoe is het mogelijk. Ik ben ooit 'ns met die griet naar bed geweest. Zo'n dwergpoliep met puitenogen en haar van op haar pruim tot op haar rug. Ik zou haar naam duizend keer noemen, als ik 'm niet vergeten was. Of nee, ik weet het weer! Ann Demeulemeester! Juist ja. Wat had je gedacht,

Volder? Uiteraard, makker. Bruine streep. En haar tong vol gaten van per ongeluk naalden in te slikken tijdens het afbiezen en het zomen inleggen. Dat pijpt niet lekker, dat kan ik je verzekeren. Jongens toch, die Ann Demeulemeester. Ik hel al veel misbaksels aan m'n toeter hebben hangen, maar die spande de kroon. Hebben hangen?

- op pagina 55

'Zo zo ... Meulemeester... Zo zo... Ben jij overigens familie van die andere baal knoken, hoe heet ze... Ann Demeulemeester? Die omhooggescheten ontwerpster van coutureloze zwarte vodden waar chichiwijven zich zonder enige geldige reden blauw aan betalen? Is dat je tante, al ziet ze eruit als je oom met een carnavalspruik op? Of is ze je zus?' 'Eh... Nee... Ze is geen familie'. 'Dat kan kloppen. Je lijkt eraan geen kanten op. Bij jou zitten je loezen van voor en bij Ann Demeulemeester van achter'.

te verspreiden, tentoon te stellen, te koop te stellen of er enige publiciteit aan te geven, alsmede elke weergave van voormelde passages in welke publicatie dan ook voor zover zij daartoe zelf rechtstreeks aanzet of aanleiding hebben gegeven en/of daarvoor verantwoordelijk kunnen worden gesteld en dit onder verbeurte van een dwangsom van 10.000 BEF per tentoongesteld of verkocht boek op welke plaats ook waarover zij zeggenschap hebben, waar het boek tentoongesteld of te koop aangeboden wordt, vermeerderd met de kosten vanaf het ogenblik van de betekening, onverminderd het recht op schadevergoeding.

Beveelt aan de Uitgeverij Prometheus N.V., Standaard Boekhandel N.V., Standaard Uitgeverij N.V. en Libridis N.V. alle reeds in de handel zijnde exemplaren van dit boek terug te trekken binnen 14 dagen na de betekening van dit arrest onder verbeurte van een dwangsom van 10.000 BEF per nog aangetroffen exemplaar van het boek, op welke plaats ook en in wiens handen ook voor zover aangetoond is dat zij zeggenschap over die boeken hebben behouden;

Stelt de heer Herman Brusselmans en de vennootschappen Uitgeverij Prometheus N.V., Standaard Boekhandel N.V., Standaard Uitgeverij N.V. en Libridis N.V. aan als bewaarder van de bij hem/haar aangetroffen exemplaren van het boek met het verbod enig exemplaar uit handen te geven.

Machtigt de gerechtsdeurwaarder dit arrest te betekenen op zaterdag, zondag en feestdagen en buiten de normale uren, evenals voor het geval dat de noodzaak zich voordoet zich te begeven in de gebouwen waar de boekenbeurs plaatsvindt ten einde aldaar tot betekening over te gaan.

Verplicht de partij Demeulemeester over te gaan tot dagvaarding ten gronde voor de bevoegde rechter binnen een termijn van 14 dagen te rekenen vanaf de betekening van dit arrest.

Laat de vereffening der gerechtskosten zowel met betrekking tot de procedure op

eenzijdig verzoekschrift als met betrekking tot de procedures op derdenverzet over aan de rechter ten gronde.

Aldus gedaan en uitgesproken in openbare terechtzitting van 4 november 1999

waar aanwezig waren:

N. Snelders	Raadsheer wnd Voorzitter
I. Vanstraelen	Raadsheer
D. Wouters	Raadsheer
C. De Winter	Griffier